

Felszámolás

A 40. SZÁMLA

közben

Április bolondja szellőben, bőrápoló napsütésben, fesztiválos derűvel indulok tavaszi első fröccseim irányába, amikor fokozatosan el-sötétedik, elborul, mintegy magába vonul az ég, úgy-szólván magába roskad; az eddig tágas és reményt kínáló láthatár benépesül, az elvárási horizont érkezési és indulási oldala is elfeketül; miközben a szemhatárt lassan, de voltaképpen magabiztosan vánszorgó emberek csoportja feketíti el; jönnek és jönnek, hátizsákkal, bőrröndökkel, duzzadásig tömött szatyrok-kal és kézitáskákkal, húzós bevásárlókocsikat, sőt élel-miszterrel és tisztasági szerekkel telehalmozott baba-kocsikat bukdácsoltatva a kivándorlásra csöppet sem kedvező talajon; jönnek és caplatnak férfiak, nők ve-gyest, bánattól roskadozva araszolnak fiatalok, idősek és öregek, de vannak errefelé gyerekek, mi több cse-csemők is, kiket anyjuk éppen most szoptat, és árad és lüktet a menet, „vonul a roppant karaván”, hogy KOSZTOLÁNYI DEZSŐ írta, villan a fejembe, de ezúttal nem „lánkra kötve, / templomba, kórházak-ba, börtönökbe”, hanem önként, ha nem is táncolva-dalolva, de mégis a maga akaratából, ki az országból, az országomból, az országunkból, el hazájából, ki az emigrációba. Kifelé.

De ki tudná leírni meglepetésemet, amikor e látomásból hirtelen valósággal valóság lesz, amennyiben a tömeg egyik kisebb szigetének közepén NEMETSCHÉK alakját pillantom meg, aki a kar-jában dajkált hatalmas demizsonból vizet mér és osz-togat az eltikkadtaknak, aztán hátizsákjából izlésesen csomagolt szendvicseket nyom az arra rászorulók ke-zébe, majd felnéz, észrevesz, és odakiált:

– FILOLÓGUS uram! Erre, erre, jöjjön, egyedül nem győzöm e roppant munkát! Segítsen, kérem!

És amikor odavergődöm hozzá, rám parancsol, hogy töltessem tovább a demizsonból a vizet, ő meg szappanokat, vécépapírt, fogkrémekeket varázsol elő kifogyhatatlannak tűnő oldaltáskájából, és a ke-zébe nyomja a mellette eláramló kivándorlóknak.

Ám meglepetésem csak fokozódik, amikor egy másik csoport középpontjában a borzas szakállú SZTAREC ezúttal is legalább félrészezen imbolygó figuráját pillantom meg, aki, akár NEMETSCHÉK, ugyancsak egy bocihasú demizsonnal üdvözli az emigránsokat, miközben ezt gajdolja:

*Keletre, magyar!
Fordulj keletre!
Ott lelsz te virágra,
Új kikeletre!*

*Újulást elméd,
Ott nyer csupán!
Ne fuss az árja
Divat után!*

– Megörült? – üvöltök rá. – Árja! Honnan veszi ezt a sületlenséget?

– Honnan, honnan... Hát a maga kiskönyvtárá-ból, a kispolcáról, ahol díszhelyen áll ZEMPLÉNI ÁRPÁD *Turáni dalok* című 1910-es verseskönyve! – feleli hetykén a műorosz, és meglobogtatja a kötete-met, melyet kissé sután tart a markában.

– Maga szerencsétlen! – veti közbe magát NEMETSCHÉK. – Félreérti az egészet! Hát ezek, mint 1956-ban, nem Keletre, hanem éppenséggel Nyugatra tartanak, ráadásul elsőként hozzám, Wien városába! És nem szégyelli még itatni is őket?! Nekik víz kell a szomjukra, nem alkohol!

– Mi van? – hördül vissza a SZTAREC. – Hát enél finomabbat még nem vedeltek, a legjobb, még megfizethető vodka, *Русский Стандарт*, melyet ajándék gyanánt kaptam az Orosz Bakunyin Társaság pincéjéből! Kellott volna inkább paprikás *Путинка* vodkát osztogatnom? Én hülye. Ingyen öntöm itt az aranyat, én barom, én durák, jurogyivij...

– És egyáltalán hogyan kerül a kezébe a könyvem a Mámor kiskönyvtárából?

– Hát... Leesett a kocsiról szállítás közben... Megmentettem, aztán meg elkezdtem olvasgatni... – mondja zavartan, kezét tördelve a hirtelen hátulgombolós gyermekké józanodott SZTAREC; én meg kiragadom a kezéből a demizsont és rácuppanok vodkatermő csöcsére. És talán ott lógnék, mintegy fél óráig (ahogy JÁNOS mondja *Jelenéseiben* a hetedik pecsét feltörése után), ha NEMETSCHÉK le nem tépné kétségbeesett ajkaimról, és nem nyomná vissza a szalmafonatos üveget a SZTAREC kezébe.

– Ne vaduljon már maga is! – mondja az elmúlt években szerfölött kikupálódott bécsi gyerek. – Tényleg a kocsiról esett le a könyve, ugyanis a kétharmados önkormányzatnál született hirtelen döntés nyomán, a FIZETŐPINCÉR arra kényszerült, hogy haladéktalanul átadja a részben az én finanszírozásommal fenntartott törzskocsmánkat valakinek, másvalakinek, egyvalakinek, hogy kinek, azt ne tőlem kérdezze. Annyit sikerült megtudnunk, hogy rajta voltunk valami listán – mi, a vendégek is. Szóval mennünk kellett.

Így aztán a maga kiskönyvtárát, mint nemrég a LUKÁCS GYÖRGY többzetres könyvtárát, levelezését és kéziratait őrző archívumot, pillantok alatt új szállásra kellett menekítenünk. Nem szóltunk magának, gondoltuk meglepetés lesz.

– Jól gondolták. Már a LUKÁCS is meglepetés volt, de ez... – nyögöm meglepetten. – És most azonnal vezessenek az új kócerájba. Hagyjuk sorsára ezt a keserű tömeget. Szomjúhozom...

NEMETSCHÉK int, mire két, leendő emigráns vezette autó gördül mellénk, mindkettőhöz komoly méretű, úgynevezett lakókocsi van utánfutóként rákapcsolva. Beinvitálnak az egyikbe, letelepedünk a lehajtható asztalkához, hogy aztán azonnal megkezdje körútját köztünk a SZTAREC lomha demizsonja. Aki most indítva érzi magát, hogy a vodka mellé egy jelképesnek szánt történetet is feltárljon. Nem rövid az út, vagyis kényelmesen elmondhatja; és már bele is vág:

– Tudom, hogy FILOLÓGUS uram az orosz irodalom nagy barátja, de aligha ismeri SZALTIKOV-SCSEDRIN egyik állatmeséjét, melynek címe *A műpártoló saskeselyű*. Engedjék meg, hogy míg megérkezzünk új törzshelyünkre, ezzel szórakoztassam önöket, a magam, bevallom, kissé hevenyészett fordításában.

Válságba kerül a madarak birodalma. Hogy kilábaljanak belőle az ölyv és a vércse ideiglenes szövetségre léptek, és minden rosszért a felvilágosodást tették felelőssé. Mert kétségtelen, hogy hasznos dolog a tudomány, de csak a maga idejében. Ha őseink tanulatlan éltek, akkor mi is kibírjuk tudás nélkül...

Minek következtében megkezdődtek a házkutatások, kihallgatások, ítéletek...

Am hirtelen kiáltás hallatszott a magasból: – Elég!

A sas rikoltotta ezt. S ezzel a felvilágosodás alig megindult folyamata egy szárnycsapásnyi idő alatt véget ért.

Olyan csend ült a sas udvarára, hogy még a földön szájról szájra suttogott pletykákat is hallani lehetett.

Az új rendszer első áldozata a harkály lett. És noha mit sem vett, ám az, hogy tanult madár volt, éppen elég alapot adott az ellene emelt vádagnak. Kihallgatása, mely egyben tárgyalását is jelentette nagyjából így folyt:

– Ismered az írásjeleket?

– Persze. És nem csak a közönségeseket, hanem a különlegeseket is, nevezetesen a gondolatjelet, az idézőjelet, a zárójelet – felelte a harkály büszkén.

– És képes vagy megkülönböztetni a hímnemet a nőnemtől?

– Naná. Még éjjel sem keverem össze őket.

Ennyi elégnek bizonyult, plusz súlyosító körülménynek számított, hogy a harkály a nyilvános tereken, például az utcán vagy múzeumokban szemüveget viselt, melyet provokációnak minősítettek. Azonnal bilincsbe verték és bezárták életfogytiglan egy magánzárkába, levelezési és szemüveg-viselési tilalommal egybekötve.

Aztán jött a Tudományos Akadémia ügye, melyet megvádoltak, hogy leragad a tényeknél, és a tudomány művelésével nem szolgálja eléggé a népet, az embereket, a közhangulatot.

A birodalom elnéptelenedett. A sas mellett csak az ölyv és a vércse maradt meg, és persze a távolban egy roppant varjúserég, melynek adóhátralékai viszont vésszesen felszaporodtak. A vércse és az ölyv kölcsönösen feljelentették egymást, így aztán a sas megzavarodott, magára maradt.

Ekkor azonban maga a Történelem gyorsította meg annak folyását, hogy véget érjen a zürzavar. A varjak, rádöbbenve, hogy voltaképpen már senki sem ügyel rájuk, egyszerűen, csak úgy ösztönösen összeálltak, felröppentek és elszálltak messzire, jó messzire, amerre a csőrük látott. Ki az országból. Kifelé.

A sas üldözőbe vette őket, de semmire sem ment, a tunya uralkodásban elpuhult, és alig tudta a szárnyát mozgatni.

– Nos, erre igyunk – mondom halkán üvegesedő szemekkel. Azzal megint rácsókolom magam a vodkás csöcsre.

Mire a SZTAREC, aki ma különös módon mint ha annál józanabb lenne, minél többet szlopál, így szól, miután nagyjából 13 másodpercen át locsolta anarchista torkát: – Látják a tanulságot, a varjak nem mást alkotnak, mint a maguk emigránsainak segregét. Utol nem éri őket senki, de igazából senki madara nem is akarja. Hiszen elpusztulnak ők maguktól is. A maga Nyugatja, tisztelt Herr NEMETSCHKEK csak elemészt, felitatja őket a maga szellemi sivárságával. Mert legyen bár Beluga vodka, végül azt is felissza a homok.

No, de már itt is vagyunk.

Valóban, az autó apró zökkenéssel megáll, és amint letámolygok a lakókocsi meglehetősen szűkre mért lépcsőjén, szinte egyes az üdvözlésünkre elénk siető FIZETŐPINCÉR karjaiba zuhanok, ami szerfölött kedvezőtlennek bizonyulna, hiszen ekként kiverném kezéből a tálcát, amelyen már szemmel is kiválónak tetsző különféle esernyős koktélok sorakoznak, melyeket – mint azt másnap, egy kerti fa árnya alatt felébredve megtudom – az újabban mixertanfolyamra járó SZABÓ ERVINNÉ kevert a tiszteletünkre.

A lakókocsik beállnak a térs hátsó udvarba, felhajtjuk az első koktéjainkat, és amikor körülnézek, örömmel tapasztalom, hogy valóban vannak itt fák, az egész kocsmá egyetlen lombos kerthelyiség, melynek egyik sarkából évek alatt nagy gondal gyűjtött kollekción, a Mámor kiskönyvtára mosolyog felém. És már indulok is, hogy szemem után ujjbögyeimmel is végig cirógassam a sok nedves éjszakát megélt köteteket, hogy aztán köztük elhelyezzem a SZTAREC által visszaszolgáltatót turáni lázálmokat. De ki tudná leírni újabb meglepetésemet (hacsak csekélységem nem...), amikor azt kell látnom, hogy a náddal fedett szaletli közepén álló asztalnál SZABÓ ERVINNÉ ül, ámde – mint JUHÁSZ FERENC versében a fiú – szerfölött szarvassá változott alakban: fején hatalmas agancsokkal ellátott szarvasmaszkot visel, de hogy ez most rén- avagy jávorszarvas-e, azt csak egy vadászatban jártas kormányzati egyed tudná pontosan megmondani, én biztosan nem. Mindamellett azt mindannyian, egészen pontosan tudjuk, mégpedig a hölgyet kigúvadt szemekkel bámuló SZTAREC is, hogy e szarvas nem hím, ugyanis SZABÓ ERVINNÉ meztelen, mindössze néhány buján alómló virággirlanddal díszített keblekkel ül megszokott harangszoknyájában ura, a TÁLTOS előtt, aki vállára vetett vadászpuskával, fején zergetollas vadászkalap-

pal, kezében serleggel a következő szónoklatot olvasa fel egy könyvből, melyben rémulten ismerem fel kiskönyvtáram egyik nagy becsben tartott darabját:

A politikai küzdelemben a nyugodt, öntudatos, de komoly hang képes sikert aratni. Nyugodt, honszeretettől áthatott komoly felfogás teremtheti csak meg azon gyümölcsöket, a melyeket az ország a képviselők működésétől vár. – A sikeres működés pedig csak az egyetértés és kölcsönös támogatás mellett remélhető. – Mert csak az egyetértő közreműködés teszi lehetővé, hogy a belbékét és a testvéri egyetértést megszilárdítsa, – s a felekezetek vagy osztályok között akármily indokból előidézett sűrűlódásokat elhárítja. Az egyetértés képes csak a nemzet szellemi és anyagi erejét teljes mértékben érvényesíteni, és így a haza összes polgárainak javára célzó törekvéseket a kívánt sikerrel koronázni.

– Csak az egyetértés képes azon zászlót, a mely a szabadság szent jelvényét képezi, – fennen lobogtatni, – és e zászló alatt bátran haladni csak akkor lehet, ha egyenlő szeretettel karolja fel e hon minden hű fiát faj, felekezet és osztálykülönbség nélkül.

A valódi szabadságot, a haza függetlenségét és önállóságát mindenkor és mindenben megvédeni, képezi a képviselő nemes, de kötelességszerű hivatását.

N. N. képviselő urat, a ki a haza szabadságának, önállóságának, függetlenségének zászlóját fennen lobogtatja, és e zászlónak nemes védelmezője – az isten éltesse. Kívánom, hogy azon bizalom, a mellyel választói irányában viseltetnek, sohase csökkenjen, sőt inkább öregbedjen. Adjon neki az ég erőt, hogy a fennen lobogtatott szabadságnak zászlaját erős karokkal megvédelmezni képes legyen.

– Emelem poharamat az ő egészségére. Isten éltesse őt!

Zárja MÉLYACSAI *Pohárköszöntések* című, mintabeszédeket tartalmazó könyvének 190. darabját, melynek címe: *Egy képviselőért*. Azzal dobant egyet, annyit szól, hogy „puff!”, mire a szarvasmaszkos delnő a földre zuhant és ott marad mozdulatlanul, kiterülve. Erre a TÁLTOS gyomorig dönti magába a serleg tartalmát, böffent és felkacag. Mi meg vele iszunk, ha nem is böffentünk. Aztán SZABÓ ERVINNÉ, az az MELINDA is gyöngyözően fölnevet; szelíd özként pattan fel a fűről, és a lombok mögé szökellve rendbe szedi ruházatát, hogy kiszáratva egy combig érő vörös selyemingben jelenjen meg ismét körünkben; miközben a SZTAREC a fülembe hörghi: – Tisztára GARIBALDI ez a nő! Hol a vodkám?!

És a TÁLTOS eszelős performance-ától erősen nekiszilajulva, már mindenki felszabadultan vetné bele magát az ún. nihilizmus diktatúrája szülte mulatásba, még a holnap reggel, a NEMETSCHKEK társaságában Bécsbe induló emigránsok is, mikor egy józan, pontosabban a sok whiskytől megtévesztően

angolos megfontoltsággal csengő hang ránt vissza a valóságba, mely minél magyarabb, annál valószínűlenebb. Egy kissé oldalvást álló asztalán ugyanis a VÁNDORFILOZÓFUS öszülő fejét látom feltűnni, aki csak szemrehányóan csóválja fejét:

– Jaj, maguk magyarok, maguk fantaszták... Még akkor is ezt kell mondjam, ha nagy tisztelettel adózom a TÁLTOS uram *avant-garde* kristálytisztá allegóriájának, azon belül is a kedves MELINDA föltöttebb illúziót keltő fellépésének, nem is beszélve az általa kevert whisky-koktélról, melyet most hódolattal emelek rá! – szól decensen, és ültében elegánsan meghajol a kert közepe felé, ahol kamaszméretű szőkőkút csoborász.

– Maguk persze most, azaz április eleje óta az *utánam az özönvíz* hangulatában érzik magukat; ezt megértem, de gondoljanak csak bele, kikbe és mi-féle alakulatokba vetették bizodalmukat. Engedjék meg, hogy felolvassak pár mondatot DAVID HUME *A pártokról – általában* című, lassan kétszáz éves esszéjéből. Nos: „Amennyire tisztelniük és becsülniük kell az embereknek a törvényhozókat és az államalapítókat, oly mértékben kell megvetni és gyűlölni a szekták és pártok alapítóit; hiszen a pártok hatása pontosan ellentétes a törvényekével. A pártklikkek felforgatják a kormányzatot, lehetetlenné teszik a törvényeket, és a legkíméletlenebb ellenségeskedést szítják a nemzet tagjai között, akiknek pedig kölcsönös segítséget és védelmet kellene egymásnak nyújtani. E gyomokat, azaz a pártokat, ha egyszer már gyökereket eresztettek valamely államban, igen nehéz kiirtani. Évszázadokon át tenyésznek, és gyakran csak ama kormányzat teljes felbomlásával szűnnek meg, amelybe elvetették őket.

A legdúsabban ráadásul a legjobb talajban teremnek; s bár az abszolút kormányzat sem teljesen mentes tőlük, mégis meg kell vallani, hogy a szabad rendszerekben sokkal könnyebben szárba szökkennek és gyorsabban is szaporodnak. Itt mindig magát a törvényhozást mértelyezik és fertőzik meg, pedig a jutalmak és büntetések állhatatos alkalmazásával egyedül ez lenne képes őket kiirtani.”

Eddig a nagy HUME, és ki mondhatná, hogy nincs igaza?

– De igaza van! – vonyít bele az alkonyatba a SZTAREC. – A pártokat kell megszüntetni! Mert ő írta még ezt is:

„Vannak emberek, akiket nem tekinthetünk más-ként, mint ételek csatornáit, szarszaporítókat és árnyékszékeltöltőket, mert általuk semmi más nem jön világra, egyetlen erényt sem hoznak működésbe és semmi más nem marad meg belőlük, mint teli latrinák.” Ilyenek a pártok hívei és képviselői!

– Maga tanulatlan ember! – kiált fel a VÁNDORFILOZÓFUS. – Ezt nem *my master*, DAVID HUME mondta vagy írta, hanem, ha jól emlékszem, LEONARDO DA VINCI! A festő! Az én mesterem ezt legfeljebb csak idézi tőle, bár magam nem emlékszem ilyen passzusra... Jól emlékszem?... Nem emlékszem, nem emlékszem... Jól emlékszem? Nem emlékszem – verklizi maga elé félőrült katatóniával, a jegyzetei közt kutakodva.

– De hát nem mindegy, ki mondta? – teszi fel ekkor az alattomos kérdést a FIZETŐPINCÉR, azzal újabb koktélokot rak az asztalokra.

– Tényleg, nem mindegy? – visszhangozza utána a TÁLTOS, és aztán SZABÓ ERVINNÉ is. – Nem mindegy? Nem mindegy? – szól egyre hangosabban az új törzshely szavalókórusa, melybe belecsatlakoznak a folyamatosan és egyre nagyobb számban érkező magyar emigránsok is.

– Nem mindegy? – kiált föl ekkor a SZTAREC, de hangja hirtelen elakad, és vele mindenkié, mert a immár koromsötét égből egyszerre csak valami irtóztató szárnyú sasmadár ereszkedik alá, csőrében papír, melyet a VÁNDORFILOZÓFUS asztalára ejt, és amely szépen kalligrafált írás ugyan mi más is lehetne, mint a 40-ik számla?! ■ ■ ■

Bán Zoltán András (1954): irodalmár. Csont András néven zenei írásokat is publikál. Korábban a *Beszélő* és a *Magyar Narancs* szerkesztője. Legutolsó kötete: *Giccs, Kalligram*, 2016.